

Slovanski popotnik.

* Slavnemu nemškemu pisatelju Herderu se bo postavil spominek v mestu Mohrunge, kjer je bil rojen. Herderja poštujejo tudi Slovani, kjer je o njih tako pravično sodil in resnične besede govoril.

* Pervi zvezek četertletnega spisa: „Pamatky (spominki) archaeologické a mistopisné“, kterega bo archaološki odbor češke matice pod vredništvom prof. Zapa izdajal, se že tiska in bo prišel perve dni mesca januarja na svitlo. Vsak zvezek bo obsegel 6 pol, cena za 4 zvezke je postavljena na 3 for., udi „matice“ plačajo le polovico.

* Na Gerškem je umerl nedavnej general Kosta Bočár, mlajši brat svetoznanega junaka serbskega Marka Bočára, ki se je o gerški vojski zoper Turke tako slavno obnašal.

* Učeni talianski žlannik Ferucci v Florencu je najdel v rokopisu začetek spisa Cicerona „de Fato“, o katerem se je mislilo, da se je zgubil.

* Zagrebški „katolički list“ bo izhajal prihodnje leto na celi poli po enkrat na teden.

* V Pragi je ravno prišel na svitlo roman Mosera „Slepa pani“, ki je bil že popred v Pražkih novinah natisnjen in je močno dopadel bravcem.

* V letu 1853 je bilo na visokem učilišču Pražkem 37 rednih in 24 nerednih profesorjev, 23 docentov in 4 učitelji, tedaj skupej 88 učiteljev. Poslušavcev je bilo: bogoslovcev 139, pravnikov 466, medicinarjev, kirurgov in farmacevtov 306, na učilišču filologiškem 114. Nevpisanih pa 144.

* V Berni je iz tiska prišel „Posel Moravski“, koledar za Moravane, Čehe in Slovake na leto 1854, osemnajsti tečaj.

* V Lipsii je prišlo novo izdanje serbskih narodnih pesem v nemški prestavi od znane pisateljke Jakobsove (Talvy).

* Poljak Dmochovsky je oglašil naročbo na spis naslednjega zapopadka: „Zbiór wierszopisów i prozai-ków Polskich z pierewzycch 25cin lat wieku XIXgo. (Zbirka pesnikov in prozaikov Poljskih iz prvih 25 let devetnajstega véka). Izdal bo vse imenitne spise pisateljev. Pervi oddelk zbirke bo obstal iz dvanaest zvezkov po 20 pol v osmerki. — Jožef Korenovsky piše povedko iz časov Stanislava Augusta; Kazemir Kraševsky prestavlja zaloigro Sofoklesa „Edip kralj“; Vojciecky je dal v tisk delo pod naslovom „Archiv domaci“; prvi del govori o časih Stanislava Augusta.

* Na Ruskem je prišla imenitna knjiga na svitlo, ki ima naslov „Narodnyja Beloruskija pesni“. Sobrala E. P. Časopisi te pesmi močno hvalijo in znano je sploh, kako mile pesmi imajo Belorusi. One so dragocene v mnogem ogledu, prav zaklad narodnega slovstva.

Novičar iz austrijskih krajev.

Iz Bresčie na Laškem 15. decembra. Č. Ravno ko za „Novice“ novega leta naročujem, sneg kar hitriši more tudi toplo laško deželo pokriva. Že ga je celo ped debelo, tode snine, mislim, se ne bode naredil. Zima se v teh krajih bolj čuti, kakor v merzlih, zato, ker stanovališa nimajo lesenih tal, in tudi peči niso tako pripravne, kakor pri nas. V gostivnicah si mora kurjavo kupiti, kdor hoče gorko imeti. Zrak okrog Bresčie je scer zdrav, pa vender nam legar (Typhus) zlo nagaja, in veliko ljudi pobira, posebno od soldašine. Še ne misli nehati ta gerda pošast! — Srečno!

Č. *Iz Goriških hribov.* Vaši dopisovavci iz Krajnskega so omenili že večkrat cest po Tominskem, posebno pa tiste, ktero zdaj napravljajo proti Krajn-

skem. Povedal Vam bodem tedaj, kako so se poprijeli kmetje tega dela, ker bi tudi drugod lahko napravljali ravno tako dobre poti.

Prebivavci Tominskega okraja so želeli že davno cesto proti Gorenškemu napraviti, ali saj steze in poti popravljati, po kterih zdaj tvorijo s tolikimi težavami, vendar pisarija in dolgi prepir: jeli se ima cesta napraviti čez Podberdo ali čez Cirkno, sta mudila od leta do leta to delo. Nekteri posestniki, siti praznega govorjenja, so sklenili saj eno pot začeti. Mesca septembra tega leta je tedaj premeril zemljomerec gospod Brelih, naš rojak, iz Grahove doma, cesto iz Tomina proti Podberdi, jo je do Grahove načertal in koj z nekterimi delavci napravil stezo od Polubina čez Lubin proti Podmevcu in Grahovi. Steza je bila izdelana v malem času gori in navzdol brez klancov prav dobro, kmetje so opustili staro stermo in kamnito pot in so hodili raji po novi stezi v Tomin. Ker so prepričali se potem z lastnimi očmi, da bi se dala po ti stezi lahko napraviti lepa in priložna cesta, so sklenili župani, jo na kose razdeliti, in zdaj že razširujeta kramp in lopata ozko stezo tako, da bodo znabiti se prihodnje leto derdrala kolesa tam, kjer je dozdaj le koza se pasla ali plazila se lesica. Nadjamo se, da bode gosp. Brelih (verli mož, kakor ga po pravici dopis iz Sorice v listu 91. imenuje) načertal in naredil tudi enako stezo od Grahove čez Hudojužno na Podberdo in proti meji, akoravno se tajiti ne dá, da je na ti strani delo veliko veliko težavniši, kjer med sternim hribom in skalami dereti hudournik Bača na nekterih krajih puša komaj toliko prostora, da ljudje po bregu hoditi, koj pa le po vodi, sodergi in kamnju tvoriti zamorejo; šemtertje pa tudi hudourniki in grape zasipajo večkrat bregove.

Ker pride po novi deželni osnovi tudi v Cirkno okrajna oblast, je upati, da tudi v tem okraju bodo napravili scasoma nove ceste, posebno pa tisto, ktera bi segla od velike ceste čez Most (Sv. Lucia) po Idrii na nemško Idrijo in čez Cirkno na Hotavlje in v Loko.

Tako bodo scasoma tudi naši v tem obziru zlo zlo zanemarjeni kraji dobili ceste, ktere so v vsaki deželi zlate žile za kupcištvo, omiko in blagostanje.

Iz Tersta naznanja „Triest. Zeit.“, da ondašnje ljudske šole obiskuje 6768 otrok, izmed kterih jih hodi 5116 (2896 fantov in 2220 dekličev) v vsakdanjo, 1652 pa (1085 fantov in 567 dekličev) v nedeljsko šolo, tedaj 168 fantov in 392 dekličev v eč kakor preteklo leto. — Na Goriško in Istriansko se po cesarskem dovoljenju smé voziti žito in sočivje brez colnine in tistim okrajnam (komunom), ktere so zavolj slabe vinske letine v nadlogah, se ima odpustiti primeren znesek zemljišnega davka. — Nakloniti revnim ljudem zaslužka, je ukazalo c. k. deželno poglavarstvo tudi: naj se berž prične na Goriškem več cest in jezov ob Soči napravljati, kterih stroški že zdaj znesó 50.000 fl., in se bojo pomnožili še na družih 50.000 fl. Na Istrianskem popravljajo že poštno cesto iz Zavelj v Koper, in vsaki dan se pričakuje, da pride od cesarja dovoljenje za napravo tiste ceste, ki ima Istrijo skleniti s krajnsko deželo, za ktero je določeno 100.000 fl. Vse te dela bojo naklonile revnim tukajšnim prebivavcem marsikaj zaslužka, ktereja potrebujejo zares silno.

Iz Kopra. Tisti, ki so lani u Terstu za to leto „Koledarčik“ na svetlo dali, so imeli namen in željo ga na svetlo dati tudi letos za prihodnje leto 1854, kakor je bilo obljubljeno. Vse je bilo že lepo pripravljeno za tiskanje. Koledarčik bi bil prinesel obraz barona Čehovina (Krašovca), in zapopadel bi bil več sostavkov, na primer, baron Čehovin (njegova dosadanja služba u soldaskem stanu — njegovo poslavljenje in poviksanje

u Italiji), parobrodstvo in železnice, dva popotnika, nečemerna deklica in čbela, in še nekaj drugih. Ali kako so se oni reveži začudili, ko jim je rekel tiskar (ki jih je bil lani tako radovoljno postregel): da ne smé tiskati! Vsa njih velika in vroča prošnja je bila brezkoristna: ostal je u svoji odrekbi, pa tudi ni hotel razbistriti nje uzroka. Tudi gosp. Kornet, član vodstva slavjanskega društva, ni zamogel o tem nič opraviti, čeravno je mož veljaven in povsod veliko ljubljén v Terstu, kakor popolnoma zasluđuje s svojim lepim in hvalevrednim zadržanjem. — Žalostno in tudi čudno je to, zares! *) Vérdelski.

Iz Ljubljane. Ravno se nam pové za gotovo, da po novem letu se bo slovenski jezik učil spet dvé uri na teden v tukajšni doljni gimnazii; skercíle ste se predpisane dvé uri v eno letos le zato, ker so g. učeniški preobloženi bili z mnogimi nauki; prihodnje bo v doljni gimnazii z gosp. prof. in katehetom Globočnik-om starejim učil tudi gosp. Brodnik, učenik 1. paralelnega razreda, tako potrebni slovenski jezik, za kterega je ravno sedaj sl. ministerstvo odobrilo rokopise novega šolskega „berila“.

Novičar iz mnogih krajev.

Tistim vojakom (prostakom, korporalom in feldvebeljom), ki so dolgo in zvesto služili cesarju, polajšati po dostani vojaški službi prestop v civilne cesarske službe, je zaznamoval presv. cesar take službe pri cesarskih pisarnicah, poštah, železnicah itd., v ktere se edino le morajo taki vojaki jemati; tudi županijam je ukazano gledati na-nje pri izpraznjenih in za take vojake pripravnih službah; bankam pa, asekuracijam, hranilnicam itd. se bo štelo v zasluge, ako jemljejo take vojake v službo. — Ker je več sosesk dežele Mantue v veliki nadlogi, je ukazana naprava 50 novih soseskinih cest, poprava pokopališča v Mantui in več drugih stavb, za ktere je, da si revno ljudstvo zasluđu kaj, dovoljeno 890.000 lir. — V gornjem Döblingu poleg Dunaja je bila te dni velika pojedina konjskega mesa, ktere nekteri prehvaliti ne morejo. — Zadnje novice iz Turškega niso prinesle nič drugega posebnega, kakor da zmira več Rusov maršira v Valahijo in da bo terpelo to do polovice prihodnjega mesca; tudi h turški donavski armadi je šlo spet 5000 redifov iz Sirije. Čeravno je zima huda, delajo Turki vendar neprenehoma okope (šance) poleg Kalafata in Vidina Rusi pa poleg Gjurgjeva. Na vsaki strani Donave si stojite glavne armadi nasprot. Terdnjava Ruščuk, kjer imajo Turki 15.000 vojakov postavljenih, je obema armadama naj važniši mesto. Da bi bilo zedinjeno angleško-francozko brodovje se podalo že v černo morje, ni res; dosihmal mirno stoji v Carigradskem kanalu, kamor so se vernile tudi tiste barke, ki so bile 4. dan t. m. poslani v Sinope, od kodar so pripeljale 400 ranjenih, in so povedale, da v ti bitki je padlo 4000 Turkov. Turško vlado pripravljati za nov pomiriven predlog, ki je bil na Dunaji izdelan v imenu zedinjenih 4 vlad 5. dan t. m. in ki je bil berž potem poslan v Carigrad, je prejel austrijski poročnik baron Bruk sledeče pismo, naj ga naznani predsedniku ministerstva Rešid-pašatu:

„Car rusovski terja, da obred in duhovšina gerske cerkve neprenehoma vživa duhovne privilegije, tudi pod vlado sultanovo. Car rusovski izreče sicer, da ga nikdar ni volja bila samostojnosti in samovladarstva sultanovega dotakniti se, pa tudi ne vtikati se v notranje zadeve carstva turškega. Rusia edino le terja zagotovilo, da v verskem obziru natanko ostane stanje sedanje (status quo), in kar gerski obred vtiče, naj imajo spoznovavci gerske cerkve vse pravice vživati kakor drugi kristijani, tedaj tudi vse tiste dobrôte, ki so dovoljene kristijanskim občinam ali ki jim jih bo dovolil sultan vprihodnje. Na taki podlagi je vlada rusovska pripravljena naravnost s turško vlado se pomeniti, kako bi se vse to izpeljalo. Naj pripraviš kraj za to pogodbo po mislih rusovskih je Bukurešt. Čeravno je Turčija napovedala Rusom vojsko, je vendar car obljubil, da nič noče premeniti o sedanjih razmerah do Turčije in da je veleva armadi svoji, da ne smé turške armade napadati, ampak se le braniti, ako jo turška napade. Ker je Dunajska vlada popolnoma prepričana, da tudi presvetli sultan serčno želi v kratkem konec storiti prelivanju kervi, jo primerjaje te misli sultanove z mislimi carovimi navdaja upanje, da po ustavljeni vojski je volja obeh vladarjev poravnati razpor in popolnoma sprijazniti se“. Poslednje novice iz Carigrada zagotavljajo, da si bo Rešid-paša na vso moč prizadeval za dosego tacega miru, ki Turčiji ne bo v škodo ne v sramoto. — Turški Bosnjaki se pripravljajo za napad na Serbe in Černogorce, Greki pa pričakujejo živo, da Nikolaj veliki bo na razvalinah Turčije iz smerti obudil gersko carstvo! — Ravno pelje rusovski oberstar Kovalovski v Černogoro mnogo mašnih oblačil, kelhov, dragih evangelijskih itd., ki jih rusovski car pošilja Černogorcom.

Krajne obdolževan hrovatenja.

(Iz 2. bukvice „Krajnske čbelice“ leta 1831).

Pesmica še zmira veljavna.

Tine! meni se dozdeva,
Mika te rod hrovatič,
Gode, ropotá, veleva:
Krajncu krajnsko govorit!

Peter! meni se dozduješ
Polž v lupino zakopán,
Krajnski glas koj hrovatuješ,
Ako ga nima tvoja stran!

Preudarite, Gorenci!
Šalobarde niste vi,
Kolkjo hranijo Dolenci
Vam hrovaških besedi!

Kaj še le Knežák, Planina,
Podnanosci, Lož, Tomín,
Cerknica, Ipavk dolina,
Materija, Kras, Berkin!

Treba stresene slediti
Po vaséh, veliko lét:
Vse mogoče nam dobiti,
Knjigam povsoditi spet!

Le kar Serbom pokvarili
Turki, Moskvičom Tatár,
Sisku Mažarji skalili,
Nad Bregano tuja stvar.

Bukve glagolice berimo,
Dédov kremlja bister vir!
Zraven svojih poišimo
Lep Cirilovi psaltir.

Vuka pesme pridenite,
Naj Dobrovski z rok ne gre!
Lindeta ne pozabite!
Vse zvati svoje Krajna sme.

Od Skiaptrov do Šamanov

Od Kitaja do Udín.

Sodit jezik Ilirjanov

Petri! zlezite z lupin!

Jaka Zupan.

Pogovori vredništva.

Čast. srenjčanom v Frauahajmu: Željji Vaši, razodevani že mnogokrat tudi od družih strani: da bi dajali številke loterijske v „Novice“, bodemo stregli v „oglasniku“ z naznanovanjem Dunajske, Graške in Terzaške loterije. Tudi bodemo naznanovali ceno obligacij in nadavek (azio) cekinov in srebernega dnarja. — Gosp. K. iz Notr.: „Da bi se „Novičar“ v novem letu še bolj pomnožil“ — pravite, je želja vesoljna bravcov „Novic“ Vaše strani. Stregli ji bodemo.

*) Kdor koli pozna tiskarne postave, bo lahko uganil, da tiste tiskarjeve besede „ne smem“ so bile le pretveza (izgovor) za „nečem“. Imamo slovanskih koledarjev na cente povsod, zakaj ravno v Terstu bi se ne smel tiskati? Tiskar terzaški ni hotel: to je gotovo; zakaj pa hotel ni: to je zares čudno!

Vred.